Ministerie van Buitenlandse Zaken

Scorecard GFATM

Datum	19 juni 2015
SCORECARD	Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria (GFATM)
Opgesteld door	Directie Sociale Ontwikkeling Afdeling Gezondheid en Aids T- +31 (0)70 – 348 6482

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1 Inleiding 3

2 Algemene achtergrond 4
2.1 Doelstelling en toegevoegde waarde 4
2.2 Organisatie, werkwijze en activiteiten 4
2.3 Nederlandse rol en invloed 5
2.4 Financiële omvang en bijdragen 5

3 Institutionele aspecten en functioneren van de organisatie 7
3.1 Strategie en focus 7
3.2 Resultaatsturing 8
3.4 Effectiviteit bestuurs- en beheersorganen 9
3.5 Beleidsevaluatie 10
3.6 Personeelsbeleid 10
3.7 Financieel beheer 10
3.8 Corruptiebestrijding in de interne organisatie 11

4 Beleidsrelevantie en resultaten van de organisatie 12
4.1 Relevantie voor Nederlandse BHOS-prioriteiten 12
4.2 Extra relevantie 13

5 Conclusie 14
5.1 Institutionele aspecten en functioneren 14
5.2 Beleidsrelevantie 14

1 Inleiding

Scorecards worden opgesteld om het functioneren en de beleidsrelevantie van multilaterale organisaties en internationale fondsen in kaart te brengen. De Nederlandse inzet in multilaterale organisaties wordt geconcentreerd op organisaties die relevant zijn voor het Nederlandse beleid en die effectief zijn, dan wel een sleutelrol vervullen binnen de multilaterale architectuur als "systeemorganisatie". Dit vraagt om zorgvuldige en regelmatige toetsing. Het streven is om scorecards op te stellen voor de VN Fondsen en Programma's, de Internationale Financiële Instellingen, de voor Nederlands BHOS-beleid relevante gespecialiseerde VN-organisaties en kantoren, en de majeure wereldwijde fondsen; multilaterale organisaties waaraan Nederland een substantiële ODA-bijdrage levert. De relevantie wordt primair getoetst aan het Nederlandse beleid voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, maar de bredere betekenis van multilaterale instellingen voor andere aspecten van Nederlands beleid wordt waar relevant meegenomen.

Elke scorecard geeft een overzicht van de doelstellingen, het mandaat en de kernkwaliteiten van de betreffende internationale instelling, van de wijze waarop de organisatie is ingericht en welke activiteiten ze uitvoert, van de financiële omvang en de Nederlandse bijdragen. Op basis van een analyse van de verschillende deelaspecten wordt een appreciatie gegeven van de organisatorische effectiviteit en van de relevantie voor en de impact op de Nederlandse beleidsdoelstellingen. Er wordt een appreciatie gegeven van de mate waarin organisaties voor het Nederlandse BHOS-beleid relevante resultaten behalen. Deelaspecten van effectiviteit worden beoordeeld op basis van specifieke criteria en gescoord op een vierpuntsschaal van onvoldoende, matig, voldoende en goed. Daarnaast wordt een "verwachting voor positieve verandering" gegeven. Beleidsmatige relevantie en impact (resultaten) worden aangeduid met de kwalificaties relevant, beperkt relevant en niet relevant. Een samenvatting van al deze scores is te vinden in de tabellen in hoofdstuk 5.

De scorecards zijn samengesteld op basis van rapportages van de organisatie zelf, van de *Board of Auditors*, interne en externe evaluaties, beoordelingen door andere donoren en van het *Multilateral Organisations Performance Assessment Network* (MOPAN)[1]. Daarnaast wordt om de input gevraagd van betrokken vakdepartementen, de Permanente Vertegenwoordigingen en Kiesgroepkantoren. Ook informatie van ambassades over het functioneren van landenkantoren van multilaterale instellingen zijn in de scorecard verwerkt. De scorecards worden iedere twee jaar geactualiseerd.

[1] Binnen MOPAN evalueert Nederland samen met 18 gelijkgezinde landen het functioneren van VN organisaties en Internationale Financiële Instellingen. Vanaf 2015 worden, per keer, in een tweejaarlijkse cyclus, ongeveer 13 organisaties doorgelicht op organisatorisch functioneren en ontwikkelingseffectiviteit.

2 Algemene achtergrond

2.1 Doelstelling en toegevoegde waarde

Het *Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria* (GFATM) is een multilateraal financieringsinstrument dat in 2002 is opgericht om een substantiële bijdrage te leveren aan het behalen van de millenniumdoelstellingen door extra middelen te genereren voor de strijd tegen aids, tbc en malaria, en op die manier bij te dragen aan armoedebestrijding. Het fonds heeft daarbij een sterke focus op versterking van gezondheidssystemen en lokale en nationale belangengroepen om op die manier een bredere gezondheidsimpact te realiseren. De meerwaarde van het GFATM is dat het daardoor bijdraagt aan verbetering van nationale en mondiale gezondheidssystemen en van de mensenrechten van vrouwen en risicogroepen als LGBT,[2] sekswerkers en drugsgebruikers.

2.2 Organisatie, werkwijze en activiteiten

Het GFATM is een zelfstandige organisatie met ongeveer 680 werknemers, gevestigd in Genève. De organisatie is een bijzonder wereldwijd partnerschap van multilaterale en bilaterale instellingen, particuliere fondsen, overheden, ngo's, bedrijven en de doelgroep. Het GFATM is vooral een financieringsinstrument. Het is geen uitvoerende organisatie met vertegenwoordiging op landenniveau. Het GFATM is innovatief: het gebruikt nieuwe fondswervingstechnieken, bijvoorbeeld door nauwe samenwerking met het bedrijfsleven, en werkt aan de ontwikkeling van een online e-marktplaats waar vraag en aanbod van gezondheidsproducten en –diensten samenkomen.
Het bestuur (*Board*) is het hoogste besluitvormingsorgaan. Het bestuur telt 20 zetels met stemrecht,[3] die worden bezet door donoren, subsidie-ontvangende landen, ngo's, bedrijfsleven en vertegenwoordigers van groepen die leven met hiv, tbc en malaria. De verdeling van de bestuurszetels onder de donoren is gebaseerd op hun financiële bijdrage aan het Fonds, waardoor grote donoren als de VS en Frankrijk een eigen zetel bezetten. Andere donoren, zoals Nederland, worden vertegenwoordigd in kiesgroepen.
Het bestuur neemt besluiten over toe- of afwijzingen van financiering en over beleidsregels. Het bestuur kent drie comités die consensusaanbevelingen voorbereiden waardoor besluitvorming wordt gefaciliteerd: het *Audit and Ethics Committee*, het *Strategy, Investment and Impact Committee* en het *Finance and Operational Performance Committee*. Daarnaast is het *Transitional Governance Committee* opgericht die de uitvoering van het *Governance Plan* waarborgt. De *Coordinating Group* faciliteert de communicatie en samenwerking tussen het bestuur en de comités.
Het secretariaat is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken en staat onder leiding van de Uitvoerend Directeur. De werkzaamheden van het secretariaat bestaan onder meer uit het beoordelen van aanvragen en het afsluiten van overeenkomsten, conform de besluiten van het bestuur. De Amerikaan Mark Dybul, voormalig hoofd van het *President's Emergency Plan for AIDS Relief* (PEPFAR), is Uitvoerend Directeur van het GFATM sinds 2013.

[2] LGBT is een Engelse afkorting die staat voor *Lesbian, Gay, Bisexual* en *Transgender*
[3] Het bestuur bestaat uit 8 donorzetels, 7 zetels voor ontvangende landen, 1 zetel voor ngo's uit de ontvangende landen, 1 voor ngo's uit de donorlanden, 1 voor de private sector, 1 voor particuliere stichtingen, 1 vertegenwoordiger van groepen die leven met hiv, tbc of malaria en 6 ambtshalve zetels zonder stemrecht: WHO, UNAIDS, Wereldbank, partnerorganisaties, Zwitserland (gastland) en de Uitvoerend Directeur van GFATM.

Het nieuwe financieringsmodel is sinds 2014 operationeel. Dit model legt meer dan voorheen het initiatief bij ontvangende landen, stelt nationale gezondheidsprogramma's centraal, volgt de planningscyclus van de landen zelf en hanteert eenvoudiger richtlijnen voor het indienen van voorstellen en toewijzen van middelen.
Op landenniveau is het *Country Coordinating Mechanism* (CCM) verantwoordelijk voor de formulering en uitvoering van deze plannen. Een CCM bestaat uit vertegenwoordigers van overheden, multilaterale en bilaterale donoren, maatschappelijk middenveld, kennisinstellingen, bedrijfsleven en belangengroepen van mensen die met de drie ziektes leven.
Voorstellen worden beoordeeld door het *Technical Review Panel*, een onafhankelijke adviesgroep, die advies uitbrengt aan het bestuur. Het bestuur beslist over wel of niet financieren op basis van dit advies en de beschikbare middelen.
Na goedkeuring van een landenvoorstel door het bestuur wordt het beheer belegd bij één of meer door de CCM aangewezen *Principal Recipients* (PR) die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering op landenniveau.

Van alle internationale financiering voor aidsbestrijding is 21% afkomstig van het GFATM. Als het gaat om malaria en tuberculose, verstrekt het GFATM respectievelijk 51% en 82% van alle internationale financiële middelen en is voor deze ziekten veruit de belangrijkste financier. Daarnaast ondersteunt het GFATM landen met inadequate gezondheidssystemen en versterkt het lokale en nationale belangengroepen. Het GFATM volgt nauwkeurig de resultaten van zijn investeringen in meer dan 120 lage- en middeninkomenslanden.

2.3 Nederlandse rol en invloed

Nederland werkt, mede via de Permanente Vertegenwoordiging in Genève, samen met Noorwegen, Zweden, Denemarken, Ierland en Luxemburg in de Point Seven kiesgroep. Deze kiesgroep wordt vanaf de zomer van 2016 vertegenwoordigd door Denemarken als bestuurslid en Noorwegen als vice-bestuurslid. Het bestuurslidmaatschap roteert elke twee jaar. De kiesgroep is lid van het *Strategy, Investment and Impact Committee*. Nederland zal in 2021 de kiesgroep in het bestuur vertegenwoordigen. Binnen de kiesgroep maakt Nederland zich vooral hard voor betere integratie van hiv/aids- en tbc-beleid binnen seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, goede aansluiting van GFATM-plannen op nationaal gezondheidsbeleid, sterkere gezondheidssystemen en consequente aandacht voor mensenrechten, gender en risicogroepen voor hiv/aids. Nederland is van mening dat het GFATM zich niet alleen moet blijven inzetten op de armste landen, maar ook op gemarginaliseerde groepen in middeninkomenslanden. Er is een tiental Nederlanders in dienst van het GFATM, waarvan verschillende op sleutelposities.

2.4 Financiële omvang en bijdragen

Het GFATM ontvangt niet-geoormerkte contributies. Vanaf de oprichting in 2002 tot en met december 2014 heeft het GFATM in totaal meer dan USD 30 miljard ontvangen aan contributies van een breed scala van donoren, inclusief overheden, private sector, private stichtingen en mechanismen voor innovatieve fondsenwerving. De omvang van de bijdragen wijst op het positieve oordeel dat donoren hebben over het GFATM. De multilaterale evaluatie van het VK scoort het GFATM als zeer goede *value for money*.

Ongeveer 95% van de totale bijdragen is afkomstig van overheden, de overige 5% van stichtingen en private donoren. In 2014 schonk het bedrijfsleven ruim USD 77 miljoen aan het GFATM.

Het GFATM had zich ten doel gesteld om USD 15 miljard te mobiliseren voor de periode 2014-2016. Deze ambitieuze doelstelling is gebaseerd op de vraag van ontvangende landen en de verwachte financiële contributie van partners. Daarnaast stijgen ook de nationale bijdragen van ontvangende landen zelf. Het GFATM heeft begin 2015 USD 12,3 miljard toegezegd gekregen (82% van de doelstelling). Het gevolg daarvan is dat het GFATM niet alle aangevraagde programma's volledig kan financieren.

In de volgende tabel zijn de grootste donoren opgenomen op basis van hun totale bijdrage in de periode 2001-2014 (in USD miljoen).

Ranking	**Land**	**Bijdragen**
1	Verenigde Staten	10.149
2	Frankrijk	3.982
3	Verenigd Koninkrijk	3.159
4	Duitsland	2.348
5	Japan	2.156
6	Europese Commissie	1.620
7	Bill & Melinda Gates Foundation	1.400
8	Canada	1.377
9	Italië	1.049
10	Zweden	956
11	**Nederland**	**919**
12	Spanje	669
13	Noorwegen	651

Nederland behoort tot 10 grootste bilaterale donoren voor GFATM (exclusief de Europese Commissie en de Gates Foundation). Voor de periode 2014-2016 heeft Nederland totaal EUR 183,8 miljoen toegezegd (inclusief EUR 4,5 miljoen voor technische assistentie door het KNCV voor GFATM gefinancierde programma's op het terrein van tbc).

Nederlandse bijdragen in de periode 2012-2014

Jaar	*EUR miljoen*
2012	25,0
2013	67,0
2014	73,3

Het GFATM stelt geen verplichte bijdragen en accepteert geen geoormerkte bijdragen, tenzij voor specifieke private-sectorinitiatieven als Debt2Health en UNITAID.

3 Institutionele aspecten en functioneren van de organisatie

3.1 Strategie en focus

Het GFATM zet zich in voor de strijd tegen aids, tbc en malaria. Het heeft daarbij een sterke focus op versterking van gezondheidssystemen en lokale en nationale belangengroepen om op die manier een bredere gezondheidsimpact te realiseren.

De strategie *Investing for Impact 2012-2016* bevat heldere definities van visie, missie, doelstellingen en beleidsprioriteiten van het Global Fund. De strategie is in overeenstemming met de strategieën van de partners van het GFATM en is gericht op het behalen van op de millenniumdoelen (MDG's). De strategie richt zich daarbij op de financiering van nationale programma's op het gebied van MDG 6 (strijd tegen aids, tbc en malaria), met toenemende aandacht daarbinnen voor MDG 3 (gender), MDG 4 (kindersterfte) en MDG 5 (moedersterfte), zonder de focus op de drie ziektes te verliezen. De strategie sluit ook aan op de *Sustainable Development Goals* (SDG's, de opvolgers van de MDG's na 2015), met name op SDG 3 (*ensure healthy lives and promote well-being for all at al ages*) dat een specifieke subdoelstelling heeft voor de beëindiging van de aidsepidemie, tbc en malaria in 2030.
De strategie benadrukt het belang van versterking van gezondheidssystemen, inzet op de verbetering van de gezondheid van meisjes en vrouwen en de bevordering van mensenrechten. Het wordt steeds duidelijker dat de effectiviteit van de aidsrespons afhangt van programma's die zich richten op groepen die een groter risico lopen op een hiv-infectie, zoals mannen die seks hebben met mannen, sekswerkers en injecterende drugsgebruikers. Alleen als hun mensenrechten worden gewaarborgd en zij toegang krijgen tot preventie, zorg en behandeling, kan aids met succes worden teruggedrongen. Meer dan in voorgaande strategieën gaat het GFATM uit van een mensenrechtenbenadering die specifieke aandacht geeft aan de positie van kwetsbare groepen, zoals meisjes en vrouwen, LGBT, sekswerkers en drugsgebruikers. Ook zijn in deze strategie de elementen duurzaamheid, kosteneffectiviteit en *value for money* verder uitgewerkt. Voorgang op de strategie wordt gemeten aan de hand van de *Key Performance Indicators*. De resultatenanalyse van 2014 laat zien dat op het overgrote deel van de indicatoren goede voortgang wordt geboekt.

Landen zijn zelf verantwoordelijk voor het vormgeven van plannen. Uitgangspunt is dat nationale plannen op een inclusieve manier tot stand komen. De *Country Coordinating Mechanisms* worden als belangrijke meerwaarde van het GFATM gezien, maar in sommige landen laat het functioneren te wensen over. Samenwerking tussen overheden en andere sectoren is niet altijd eenvoudig, vooral in landen waar het betrekken van gemarginaliseerde groepen als LGBT en sekswerkers politiek gevoelig ligt. In een aantal landen wordt nog onvoldoende gebruik gemaakt van overheidsmechanismen voor financieel beheer of toezicht. Met de introductie van het nieuwe financieringsmodel, waarbij landen niet alleen voorstellen gericht op de drie ziekten, maar ook bredere nationale gezondheidsstrategieën kunnen indienen, wordt de samenhang versterkt tussen GFATM, nationale en bilaterale programma's. Doordat de door het GFATM gefinancierde programma's een integraal onderdeel kunnen vormen van nationale gezondheidsstrategieën, wordt het makkelijker voor overheidsmechanismes om er financieel toezicht op te houden.

Beoordeling: Goed = 4

3.2 Resultaatsturing

Result Based Funding vormt een basisprincipe van het GFATM. Dit houdt in dat financiering van landenprogramma's afhankelijk is van bereikte resultaten op gezamenlijk afgesproken targets. Financiële ondersteuning door het GFATM wordt toegekend op basis van de kracht van het landenvoorstel. De logische samenhang tussen doelstelling, resultaten, activiteiten en middelen vormt een belangrijk criterium in de beoordeling van voorstellen. Na goedkeuring van een voorstel wordt een resultatenkader uitgewerkt, met specifieke doelstellingen voor ieder jaar. Voortgang wordt bepaald op basis van de mate waarin de afgesproken doelstellingen behaald zijn. Wanneer landen hun volgende betaling aanvragen, moeten zij informatie geven over hoe de GFATM-bijdrage is gebruikt en welke resultaten zijn bereikt. Hiervoor krijgen landen een score die de hoogte van de volgende betaling bepaalt.
Op het terrein van *Results Based Management* gebruikt het Global Fund sinds 2004 een set van *Key Performance Indicators*. Deze indicatoren geven inzicht in de mate waarin de strategische doelen bereikt worden, zoals minder sterfgevallen ten gevolge van aids, tbc en malaria en grotere toegang tot gezondheidszorg, preventie, zorg en behandeling. De indicatoren beschrijven zowel de voortgang op activiteitenniveau in de landen zelf als het functioneren van het secretariaat van het Global Fund.

Het GFATM heeft zich gecommitteerd aan een hoge mate van transparantie. Het fonds maakt veel gegevens en rapporten beschikbaar op de website, zoals documentatie over financiering op landenniveau, externe evaluaties en stukken van bestuursvergaderingen. In tegenstelling tot vele andere organisaties, maakt het GFATM zelfs alle accountantsrapportages en de interne controlerapporten van de *Office of the Inspector-General* openbaar.
Het GFATM publiceert jaarlijks een evaluatierapport. Daarnaast wordt het GFATM kritisch gevolgd door Aidspan, een onafhankelijke organisatie die zich richt op verbetering van de effectiviteit van het fonds door onderzoek en data-analyse.

Het GFATM stelt zijn resultaten ook beschikbaar via het *International Aid Transparancy Initiative* (IATI). IATI rangschikte het GFATM op de 4^{e} plaats in de lijst van transparante ontwikkelingsorganisaties in 2012, 6^{e} in 2013 en 10^{e} in 2014. De daling op de IATI-index is het gevolg van nieuwe criteria die door IATI zijn ingevoerd. Een van de criteria betreft publicatie van een landenstrategie. Het GFATM heeft echter geen specifieke landenstrategie, omdat het fonds de prioriteiten van een land volgt. Het GFATM werkt samen met IATI aan een betere score.

Beoordeling: Goed = 4

3.3 Partnerschappen

Het GFATM is een voorloper op gebied van publiek-private samenwerking waarbinnen de krachten van uiteenlopende partners worden gebundeld om gezamenlijk effectiever te kunnen opereren. Aangezien het GFATM een financieringsmechanisme is en geen beleidsorganisatie, zijn overeenkomsten gesloten met meer technische organisaties zoals de WHO, UNAIDS, Roll Back Malaria en het Stop TB Partnership. Deze organisaties adviseren het GFATM bij de ontwikkeling en uitvoering van gezondheidsprogramma's in landen. Ook werkt het GFATM samen met de Wereldbank en GAVI in een gezamenlijk platform voor ondersteuning van gezondheidssystemen.

Daarnaast werkt het GFATM nauw samen met de private sector in een drietal strategieën:

- Fondsenwerving: een van de manieren waarop het bedrijfsleven bijdraagt aan GFATM is het (RED)-label, waarbij trendsettende bedrijven als Apple, Beats en Starbucks speciale rode producten verkopen waarvan 50% naar het GFATM gaat. Daarnaast dragen bedrijven ook rechtstreeks bij aan GFATM, zoals Vale, Chevron, BHP Billiton en Ecobank.
- Grotere effectiviteit: in de *Innovation Hub* wordt samengewerkt met bedrijven die hun innovaties op het terrein van inkoop, *supply chain management* en risicoanalyse delen met het GFATM.
- Innovatieve financiering: het GFATM is een voorloper op het terrein van innovatieve financiering met instrumenten als Debt2Health, UNITAID en de Dow Jones Global Fund 50 Index.

Het GFATM hanteert een *Quality Assurance Policy* voor alle farmaceutische producten die met hun subsidies worden gekocht en gaat langetermijncontracten aan met farmaceutische partners.

Het GFATM heeft de Verklaring van Parijs ondertekend en het nieuwe financieringsmodel is ontwikkeld in lijn met deze principes. Dat heeft ertoe geleid dat GFATM-financiering beter aansluit bij prioriteiten van landen. Het GFATM bereikt goede resultaten met aansluiting bij nationale processen, maar vraagt tegelijkertijd veel van landen en partners. Hierdoor blijft de kritiek bestaan dat soms de eigen systemen en vereisten van het GFATM de overhand lijken te hebben over nationale processen.

Beoordeling: Goed = 4

3.4 Effectiviteit bestuurs- en beheersorganen

Het in 2011 verschenen rapport van de onafhankelijke *High-Level Panel on Fiduciary Control* wees op een aantal tekortkomingen in de financiële verantwoording van het GFATM. Daarop is een reeks hervormingen ingezet om de effectiviteit van de beheers- en bestuursorganen te vergroten. Er zijn duidelijker afspraken gemaakt over de rol en het mandaat van het bestuur en de verschillende comités. Tevens is het GFATM-secretariaat gereorganiseerd met een sterkere focus op het kernmandaat van het fonds als financieringsmechanisme. Dit heeft geleid tot meer aandacht voor en betere scores op indicatoren voor fondsmanagement, risicoanalyse en financieel beheer.

Het nieuwe financieringsmodel, operationeel sinds 2014, is niet langer generiek voor alle landen, maar biedt mogelijkheden voor een meer gedifferentieerde benadering, die beter aansluit op de planningscyclus van landen en GFATM-financiering koppelt aan de specifieke epidemiologie van de drie ziekten per land.

Bij de ontwikkeling van een nieuwe strategie voor de periode 2017-2021 wordt ook kritisch gekeken naar het functioneren van de bestuurs- en beheersorganen. Een heikel punt wordt het inpassen van nieuwe donoren, zoals Rusland of de Golfstaten, die hebben aangekondigd te willen bijdragen aan het GFATM. Een andere uitdaging vormt de wijze waarop het fonds ruimte kan bieden aan landen die economisch groeien en daardoor meer een beroep zullen doen op technische dan financiële ondersteuning van het GFATM.

Beoordeling: Voldoende = 3
Verwachting voor positieve verandering: waarschijnlijk = ↑

3.5 Beleidsevaluatie

Evaluatie speelt een belangrijke rol in het GFATM. Hiervoor is de *Technical Evaluation Reference Group* (TERG) opgezet, een onafhankelijke adviesgroep die het bestuur adviseert over evaluaties van de bedrijfsvoering, investeringen en impact van het GFATM. De TERG bestaat uit onderzoekers, praktijkmensen en vertegenwoordigers van landen, donoren en ngo's. Een belangrijk evaluatiemoment vormt de Mid Term Review van de huidige strategie 2012-2016, die in 2015 wordt afgerond. Deze strategische review is een belangrijke input voor verder ontwikkeling van de nieuwe strategie vanaf 2017.

Daarnaast is onder het leiderschap van de TERG in de loop van 2013 en 2014 een groot aantal technische studies uitgevoerd, bijvoorbeeld naar resistente malaria, programma's in fragiele staten en duurzaamheidsaspecten. De rapporten zijn beschikbaar via de website. De TERG werkt nauw samen met het *Impact and Evaluations Team* in het secretariaat om ervoor te zorgen dat de bevindingen van de studies worden gebruikt bij de ontwikkeling van nieuwe landenprogramma's.

Beoordeling: Voldoende = 3
Verwachting voor positieve verandering: waarschijnlijk = ↑

3.6 Personeelsbeleid

Voor een organisatie met een jaaromzet van ongeveer USD 3 miljard in 2014 heeft het GFATM een kleine staf van 680 werknemers. Dit is mogelijk doordat het fonds geen landenkantoren heeft en programma's grotendeels uitbesteed aan uitvoerders, toezichthouders en adviseurs. Daardoor kan het GFATM effectief zijn met een relatief beperkte staf en een lage overhead. Het GFATM stelt hoge eisen aan zijn personeel dat geworven wordt vanwege specifieke kennis of vaardigheden vanuit het bedrijfsleven, overheidsinstanties, maatschappelijke organisaties of andere internationale (VN-)organisaties. Sinds de reorganisatie in 2011 zijn vooral mensen geworven op het gebied van *grant management*, toezicht, risicomanagement en recent ook integriteit. Het Global Fund werft wereldwijd, aanstellingsprocedures zijn transparant en de salarissen en secundaire arbeidsvoorwaarden volgen de voorwaarden van VN-instellingen in Genève. Het personeelsbeleid is in 2014 herzien, waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan talent- en leiderschaps-ontwikkeling en werkdruk. In de context van de nieuwe strategie 2017-2021 wordt opnieuw gekeken naar de het human-resourcesbeleid van het GFATM.

Beoordeling: Goed = 4

3.7 Financieel beheer

Hoewel het GFATM er niet volledig in geslaagd is de geplande USD 15 miljard te werven voor de periode 2014 – 2016, blijft het fonds met USD 12,3 miljard een van de grootste en meest succesvolle financieringsinstrumenten. Het GFATM blijft actief in het benaderen van zowel traditionele als nieuwe donoren en het betrekken van de private sector, deels ook via innovatieve financieringsmechanismen. Daarnaast worden de eigen bijdragen van landen steeds belangrijker: deze bijdrage is 62% hoger in de periode 2015-2017 dan in de drie jaren daarvoor.

De Wereldbank fungeert als trustee van het GFATM. Door de wijze van financiering van het GFATM, waarbij conform de regels van de Wereldbank alleen committeringen worden aangegaan als de benodigde middelen in kas zijn, is er altijd een grote kasreserve. De overhead van het GFATM van 2,3% in 2014 is laag in vergelijking met andere internationale instellingen en fondsen. Dit percentage wordt jaarlijks gemonitord via de *Key Performance Indicators*.

Het GFATM is een grote inkoper van medicijnen, laboratoriumbenodigdheden, klamboes en andere producten. Door de vraag van landen te bundelen kan het GFATM de markt beïnvloeden en goedkoper inkopen. Door deze *pooled procurement* heeft het GFATM in twee jaar tijd rond de USD 300 miljoen bespaard. Het fonds werkt aan de ontwikkeling van een e-marktplaats, waardoor ook landen die in de nabije toekomst minder of geen financiering meer krijgen van het fonds, gebruik kunnen maken van de inkoopexpertise van het GFATM.
De externe accountant heeft over 2013 een goedkeurende verklaring afgegeven. Wel vormen de fluctuaties in wisselkoersen een risico met een impact op de reële waarde van de toegezegde bijdragen.

Beoordeling: Voldoende = 3
Verwachting voor positieve verandering: waarschijnlijk = ↑

3.8 Corruptiebestrijding in de interne organisatie

Het GFATM heeft een "zero tolerance" beleid als het gaat om fraude en corruptie. Desondanks kwamen er begin 2012 berichten naar buiten over fraude en misbruik van fondsen in verschillende landen. Naar aanleiding van deze geconstateerde onregelmatigheden is het financieel beheer (opzet, verantwoordelijkheden, regels en procedures) grondig doorgelicht, zijn procedures aangescherpt en is beleid voor risicomanagement ingevoerd dat zich richt op zowel programmatische, beheersmatige als governance-risico's. De *Chief Risk Officer* rapporteert twee keer per jaar aan het bestuur.

Op het terrein van de strijd tegen fraude en corruptie vindt er een uitgebreide screening van de contractpartner plaats alvorens een contract aan te gaan. Een *Local Fund Agent* ziet toe op financieel beheer tijdens de uitvoering en voert jaarlijks een audit uit. Daarnaast bewaakt de onafhankelijke Inspecteur-Generaal zorgvuldig het gebruik van fondsen en voert onderzoek uit, indien nodig. Op grond van zijn bevindingen constateert hij dat mismanagement van fondsen daalt. De Inspecteur-Generaal rapporteert regelmatig over zijn bevindingen aan het bestuur en adviseert het secretariaat en het bestuur over aanpassingen in procedures om risico's op fraude te verkleinen. Al deze rapporten zijn beschikbaar op de website. In alle gevallen van fraude neemt het GFATM direct maatregelen, waaronder strafrechtelijke vervolging in samenwerking met nationale autoriteiten en terugvordering van onrechtmatige uitgaven.

Beoordeling: Goed = 4

4 Beleidsrelevantie en resultaten van de organisatie

4.1 Relevantie voor Nederlandse BHOS-prioriteiten

1. Voedselzekerheid
Beperkt relevant. HIV/Aids, malaria en tuberculose beïnvloeden de productiviteit van boeren negatief en dragen daardoor bij aan rurale armoede. Het GFATM financiert activiteiten op het gebied van HIV/Aids en voeding.

2. Water
Niet relevant. Water behoort niet tot het kernmandaat.

3. Veiligheid en rechtsorde
Niet relevant. Veiligheid en rechtsorde horen niet tot het kernmandaat van het GFATM. Wel neemt de rol van het fonds in fragiele contexten toe. Het GFATM werkt in meer dan 20 fragiele staten en ontwikkelt strategieën voor de ontwikkeling van sterkere gezondheidssystemen.

4. Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten
Relevant. De strategie voor 2012-2016 onderkent het belang van *Maternal, Newborn and Child Health* en pleit voor gezondheidsprogramma's die dit bevorderen. Eind 2014 kregen in totaal 2,7 miljoen zwangere vrouwen toegang tot ARV-behandeling om de kans op overdracht van hiv aan hun baby te verkleinen. Het GFATM speelt ook een belangrijke rol bij preventie. Het heeft sinds de oprichting bijna 5 miljard condooms verspreid en 21 miljoen mensen behandeld voor soa's.

5. Gendergelijkheid
Relevant. Met de uitrol van het nieuwe financieringsmodel, is, mede op aandringen van de Point 7 kiesgroep, ook het *Gender Equality Strategy Action Plan 2014-2016* gelanceerd. Staf van het Secretariaat is getraind en gecommitteerd om gender op systematische wijze te adresseren. Uitvoering van dit actieplan heeft er al toe geleid dat de ingediende voorstellen betere genderanalyses bevatten en er meer vrouwen deelnemen in de *Country Coordinating Mechanisms*. Het aantal aanvragen voor financiering van genderspecifieke activiteiten is op dit moment nog beperkt, maar zal naar verwachting toenemen.

6. Klimaat
Niet relevant. Valt niet binnen het mandaat

7. *Private Sector Development*
Niet relevant. Ontwikkeling van de private sector hoort niet tot het mandaat. Wel is het GFATM een belangrijke inkooporganisatie (meer dan USD 1 miljard per jaar) en werkt het nauw samen met bedrijven op het terrein van fondsenwerving en innovatieve financiering.

8. Humanitaire hulp
Beperkt relevant. Voor humanitaire hulp is het *Emergency Fund* opgezet (USD 30 miljoen voor de periode 2014-2016) dat inmiddels al is ingezet voor Syrië en de ebola-crisis.

4.2 Extra relevantie

Relevantie vanuit het perspectief van de internationale OS-architectuur

Het GFATM boekt indrukwekkende resultaten. Eind 2014 heeft het GFATM wereldwijd hiv-behandeling beschikbaar gesteld voor 7,3 miljoen mensen en zijn in totaal 12,3 miljoen tuberculosegevallen geïdentificeerd en behandeld. Het GFATM heeft 450 miljoen met insecticide behandelde klamboes verspreid om families te beschermen tegen malaria.

Het GFATM is het grootste wereldwijde fonds dat zich richt op het bevorderen van de gezondheid in arme landen. Daarmee draagt het enerzijds bij aan het behalen van de gezondheid gerelateerde Millenniumdoelen en Duurzame Ontwikkelingsdoelen en speelt het anderzijds een financieel ondersteunende rol in de internationale ontwikkelingsarchitectuur. Buiten deze specifieke rol is GFATM een voorloper op gebied van publiek-private samenwerking waarbinnen de krachten van uiteenlopende partners worden gebundeld om gezamenlijk effectiever te kunnen opereren. Rondom deze nieuwe vorm van samenwerking vindt veel innovatie plaats – bijvoorbeeld rondom nieuwe financieringsmechanismen – die ook de bredere ontwikkelingssector ten goede komt.

Internationale publieke goederen.

Het kernmandaat van GFATM de uitbanning van de drie ziekten hiv/aids, tbc en malaria, die per definitie grensoverschrijdend zijn en ook impact hebben op gezondheid en veiligheid in Nederland. Bestrijding van deze ziekten is daarmee een internationaal publiek goed. Met gerichte actie kan hiv/aids in 2030 worden uitgebannen.

Conclusie

5.1 Institutionele aspecten en functioneren

GFATM heeft een helder mandaat en speelt een belangrijke rol in het behalen van de gezondheid gerelateerde MDGs. De nieuwe strategie (2012-2016) sluit hierbij aan Bestuurs- en beheersorganen, het evaluatiesysteem, het financieel beheer en corruptiebestrijding zijn goed opgezet. Het GFATM is een lerende en vernieuwende organisatie, wat onder andere blijkt uit het toepassen van bevindingen uit evaluaties. De organisatie is een bijzonder wereldwijd partnerschap en werkt nauw samen met multilaterale en bilaterale instellingen, overheden, NGO's, private sector en de doelgroep.

		Score	Verw.
3 Institutionele aspecten van de organisatie			
	Strategie en focus	4	
	Resultaatsturing	4	
	Partnerschappen	4	
	Effectiviteit bestuurs- en beheersorganen	3	↑
	Beleidsevaluatie	3	↑
	Personeelsbeleid	4	
	Financieel beheer	3	↑
	Corruptiebestrijding in de interne organisatie	4	

5.2 Beleidsrelevantie

Het GFATM is een effectieve organisatie die volledig aansluit bij het speerpunt SRGR, met name de strijd tegen aids. Het fonds is ook van belang voor gendergelijkheid, en in mindere mate voor vrede en veiligheid, humanitaire hulp en voedselzekerheid. Het GFATM is gebaseerd is op mensenrechten, met name het recht op gezondheid, ook voor gemarginaliseerde groepen als LGBT, sekswerkers en drugsgebruikers. Bestrijding van deze ziekten is een *global public good*. Met gerichte actie kan hiv/aids in 2030 worden uitgebannen.

		Score
4.1 Relevantie voor Nederlandse BHOS-prioriteiten		
	Voedselzekerheid	0
	Water	-
	Veiligheid en rechtsorde	-
	SRGR, inclusief hiv/aids	+
	Gendergelijkheid	+
	Klimaat	-
	Private Sector Development (inclusief IMVO)	-
	Humanitaire hulp	0